

Verdwenen kapelletjes

Niet alleen zijn er vele kapelletjes verdwenen, maar ook de Mariadevotie is fel verminderd.

Antoinette Luyten van de Nieuwstraat bidt samen met haar twee kinderen bij een statie aan de basiliek van Scherpenheuvel.

In het vorige wijkkrantje hebben we de kapelletjes langs de openbare weg even aangehaald voor een wandeling in de meimaand.

Een kapelletje voor Onze-Lieve-Vrouwke is altijd al een oord van stilte en rust geweest. Generaties mensen zijn er naartoe gekomen om te bidden. De beeldjes van Maria waren echte sacrale afbeeldingen waarvan werd aangenomen dat er een kracht van uit ging. Als vroeger iemand zwaar ziek was of er heerste een epidemie of men leefde in bange oorlogsjaren, dan gingen de burens 's avonds bij een kapelletje bidden.

Nuchter beschouwd vraag je toch af hoe het komt, dat Maria toen zo een stempel heeft gedrukt op het leven van de gelovigen als ze zelfs in de evangeliën maar een bijrol heeft gespeeld?

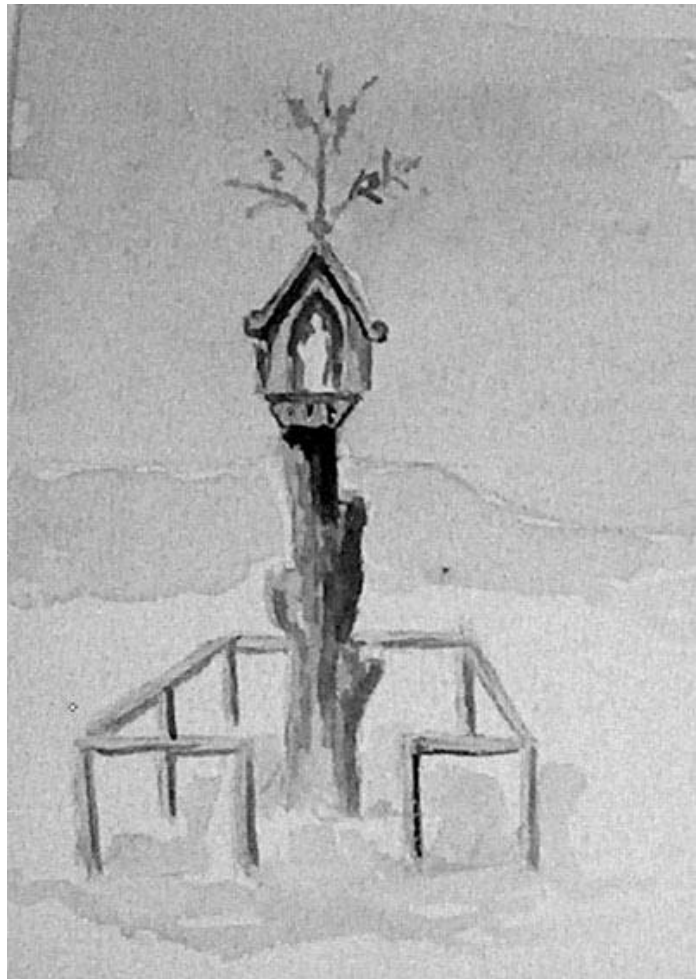
Die heiligdommetjes blijven nog steeds mensen aantrekken en worden bij het begin van de meimaand opgepoetst en opgetooid met een meiboompje en de Mariabeeldjes opgesmukt met een bloemenruiker en witte en blauwe lintjes.

Maar Onze-Lieve-Vrouwke heeft tegenwoordig als devotiefiguur ook te lijden onder de tanende godsdienstigheid van de mensen. De tijden zijn veranderd: het sociale bindweefsel dat de kapellen deed leven, is afgebrokkeld en de zin voor religie en mysterie verdoofd geraakt.

Vele kapelletjes zijn verdwenen uit het landschap en vooral uit de tuinen omdat de aandacht voor de Mariadevotie verminderde. De kapelletjes moesten wijken bij een verbreding van een weg of werden afgebroken bij de bouw van een nieuwe woning. Als vroeger een kapelletje in de weg stond, werd er een nieuwe geplaatst. Dat doet men nu niet meer. De kapelletjes vielen vaak ten prooi van vandalisme - dat niet alleen de kapelletjes trof - en de eigenaars werden het moe om ze telkens weer te herstellen.

Terwijl onze kerken leeglopen, blijven de eenvoudige religieuze monumentjes toch nog een aantrekkingskracht uitoefenen. De uitingen van devotie gebeuren niet meer collectief en massaal zoals vroeger, maar in stilte wordt er bij een kapelletje geregeld een kaarsje gebrand, een bloempje neergezet en in de meimaand weer passend opgesmukt.

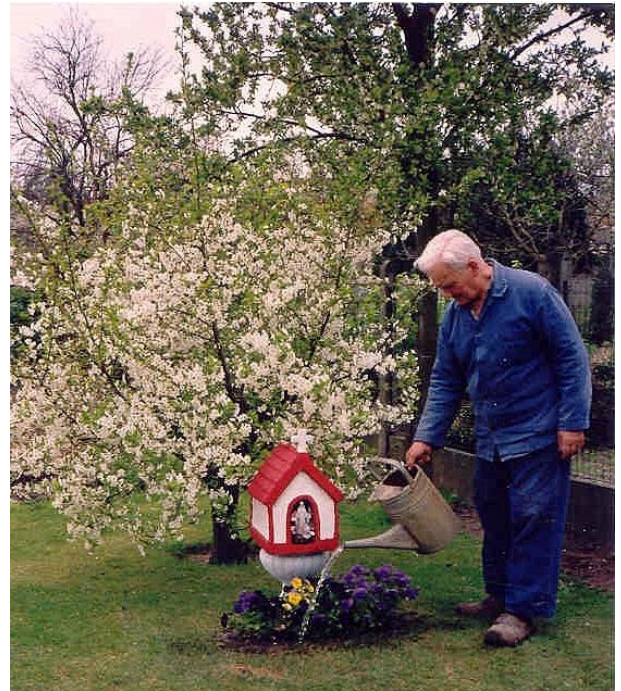
Van in onze wijk verdwenen kapelletjes en Lourdesgrotjes zijn er toch enkele vermeldenswaardig.

Het tuinkapelletje van Liza en Frans Van Decraen

Liza en Frans Van Decraen woonden in de Oude Molenstraat en Frans was de tachtig al voorbij toen deze foto werd genomen.

In het midden van hun tuin stond een kleurrijk kapelletje: witte muren met een vuurrood dak, in een grasgroene gazon en voor een struik vol witte bloesem. Een schilderijtje! Frans gaf de viooltjes rondom het kapelletje alle dagen wat water.

Het kapelletje van schrijnwerker Frans Bols

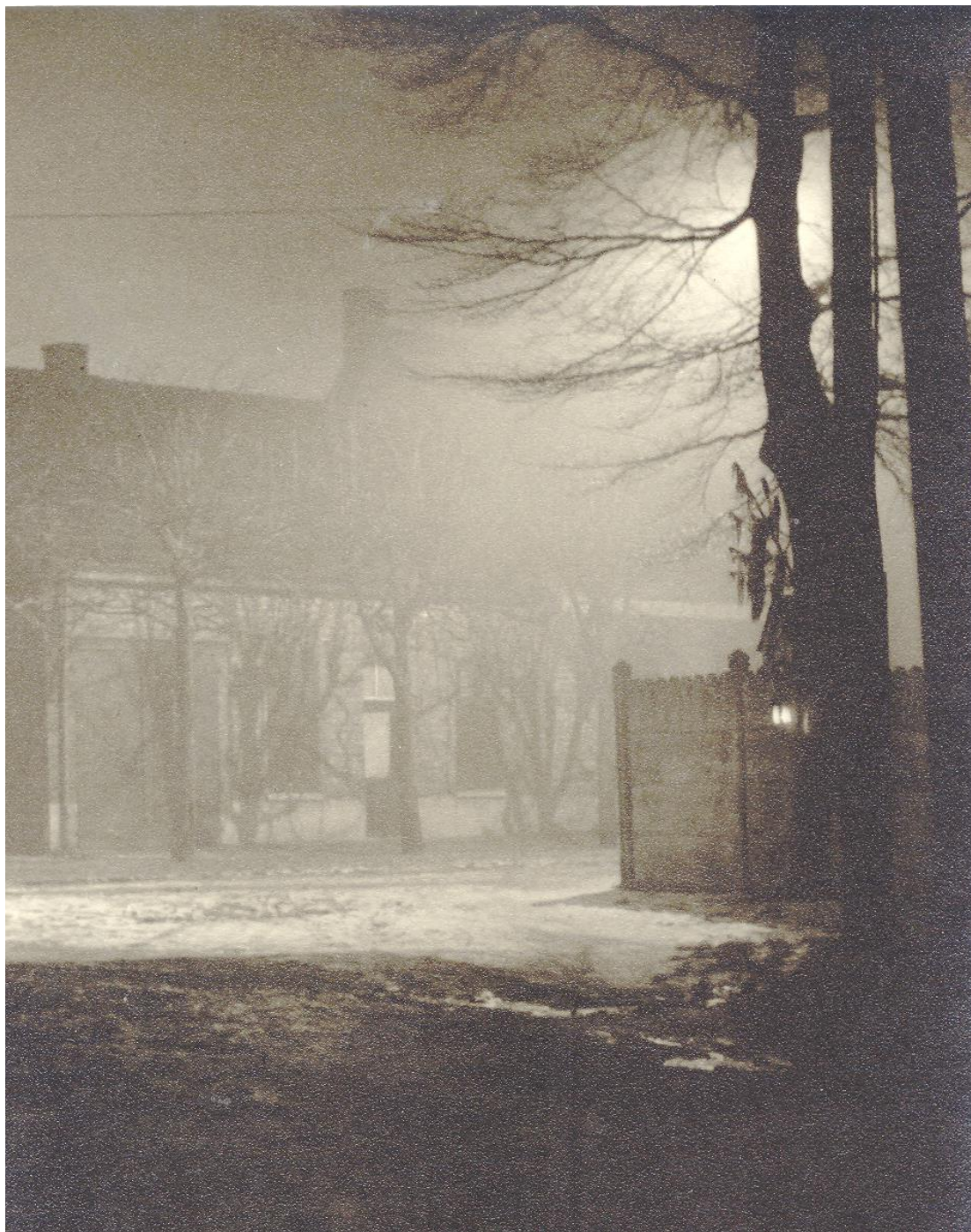
Martha en Frans Bols hadden een schrijnwerkerij aan de Borgerhoutsendijk.

Schrijnwerker Frans had er een achtkantig prieeltje rond de grote treurwilg getimmerd en er een kapelletje op geplaatst.

Bij de uitbreiding van de parkeerplaatsen werd de boom geveld en verdween het staketsel en ook het Mariakapelletje.

**Het kapelletje op de hoek van
de Hoogstraat en de Veldstraat (nu Martelarenstraat)**

‘Dit kapelletje tegen een prachtige beukenboom was zeker honderd jaar oud’, vertelde men. (Foto schrijnwerker en fotograaf Henri Nuyts)

De mensen kwamen in de meimaand alle dagen samen om er een rozenhoedje te bidden. Was er iemand ernstig ziek of bediend, dan spraken ze samen aan het kapelletje af om voor de zieke te bidden.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog en vooral na de razzia in juni 1944 in de Veldstraat (waarbij een tiental mannen werden opgepakt) gingen de mensen al biddend van het kapelletje van de Hoogstraat naar de Muneskapel wat verder op. Men bad voor een behouden terugkeer van de meegenomen mannen.

Mevrouw Nuyts-De Boulle (1890-1972) zorgde voor het kapelletje en zamelde geld in voor de versiering en de aankoop van kaarsen.

Bij de verbreding van de Hoogstraat in 1971, moest de boom met het kapelletje geruimd worden. Er is bij de buren nog gestemd geworden of de boom moest blijven of weg mocht. Maar het zou tevergeefs zijn: hij werd geroid. Laurence De Boulle bezat toen nog 6300 fr. en die som verdeelde ze tussen de wijken Westhoek en Ginderbroek.

Een speciale dag voor rademaker Cent Vanderschoot was de vooravond van de eerste mei. De jonge buurt had zich dagen vooraf bezig gehouden met het versieren van de meiboom. Dat gebeurde in de voorste plaats bij Marie Goelen, waar het witte zand op de rode vloertegels onder onze schoenen kraakte.

En als dan de schoonste-boom-van-allemaal naar buiten werd gedragen, moest Cent de ladder op. Aan de grote beukenboom, op de hoek van de Hoogstraat, hing het Mariakapelletje tegen de stam en daar boven kwam ook de meiboom. Dat ging met de nodige zuchten en krachttermen, wanneer er onderaan commentaar gegeven werd: 'Haë haangt schieëf, Cent!'

Cent heeft tientallen meiboompjes vastgespijkerd, tot hij op den duur geen ladder meer op kon en hij de hamer doorgaf aan schrijnwerker Bèr Nuyts en later aan zijn Hendri, de zoon van Bèr.

Alouisa Nuyts, Hoogstraat.

De Dezekesboom, dicht tegen de spoorweg

In de oogstmaand met Anna Vandeweyer, haar moeder en Bertha en Clotilde Reymen.

De Dezekesboom stond op de hoek van Oude Molenstraat en Veldstraat (nu Martelarenstraat), net achter het voetbalveld van F.C. Standaard Ginderbroek, dicht bij de spoorweg en te midden van het Mols Veld met zijn korenvelden.

Het houten kapelletje hing aan een lindeboom, die wat afgeschermd was met een eenvoudige omheining van paaltjes en takken.

In de mei werd het beeld versierd met een kleine meiboom. Het was Wiske van Tijn (Verbraeken), een mager madammetje dat in een klein huis woonde recht tegenover in de Veldstraat, die het onderhield en

versierde. Met 'rekpapier' werden in de keuken van Wiske de bloemetjes geknipt.

Louis Boeckx van de Oude Molenstraat, heeft nog een koperen lantaarntje geslagen voor het kapelletje.

In de maand mei gingen we elke avond naar de Dezekesboom om er een rozenhoedje te bidden. Als kind was dat prettig, want dan mochten we achteraf nog blijven spelen en ravotten, op het voetbalveld en rond de boom. Mijn oudere zusjes en hun vriendinnen gingen ook op zondag naar de Dezekesboom en de 'route'. Mijn moeder stuurde mij dan altijd mee. Later pas begreep ik waarom ik mee moest. Mijn zusjes hadden met die Dezekesboom een uitvlucht om er jongens te zien en ik moest ze dan zogezegd in het oog houden.

Het Mols veld stond vroeger vol met koren. Als we naar huis moesten, liepen we er tussendoor. Omdat ik de kleinste was, staken mijn zusjes mij boven de aren uit. Dan moest ik naar de andere kant van het korenveld naar de jongens wuiven die nog niet naar huis moesten en er bleven spelen. Iedereen riep dan: 'Vaarwel! Vaarwel!'

Bij de bouw in 1965 van de woningen van de Molse Bouwmaatschappij, moest de Dezekesboom plaats ruimen en ze beloofde een ander kapelletje te bouwen. Maar dat is er nooit van gekomen.

Niet Raus, Oude Molenstraat.

Vele moeders en kinderen van de Oude Molenstraat kwamen in de mei-maand samen om er het rozenhoedje te bidden, o.m. Gelieke Geuens, Victoriene Willems, Niet en Clem Raus.

Het boomkapelletje van de Site, Oude Molenstraat

Het was nog een van de weinige boomkapelletjes in onze wijk.

Janneke Site, alias Jan Ruts, bouwde in 1932 een woning op de hoek van de Oude Molenstraat en de Maalderstraat. Die straat was toen slechts een karspoor en de zijstraatjes die er op uitkwamen, waren kruitwagentpadjes, waar met veel moeite een kar door kon.

Na de Tweede Wereldoorlog plantte Janneke Site naast zijn woning een lindeboom. Hij groeide uit tot een prachtexemplaar.

Na het omhakken van de Dezekesboom wat verderop aan de 'route', dacht Jules Thijs eraan om er een staakkapelletje neer te zetten. Maar door de bouw van een dertigtal woningen leende de plaats er zich niet meer toe. Mevrouw Thijs en ook Anna Rombouts vonden het

jammer, maar die prachtige linde van Janneke Site, dat leek hun wel iets. Het werd aan Janneke voorgesteld en die zei meteen: 'Het is goed.' En dat moest hij geen twee keer tegen de burens zeggen.

Herman Mertens, de zoon van Jos en Josepha, timmerde er een in elkaar. Josepha kocht een Lieve-Vrouwebeeld en Anna Rombouts zorgde voor de versiering en ook voor een lantaarntje. Maar dat was na een goed jaar al verdwenen en in de plaats ervan kwam een aarden bloempot.

Velen onder ons hebben Janneke Site nog gekend als de man die elke namiddag in een rieten stoel voor zijn woning zat en geen beweging in de Oude Molenstraat ontglipte hem.

Op 1 oktober 1985 werd het kapelletje plechtig ingezegend door E.H. Vloemans, de pastoor van Ezaart. Er was toen veel volk aanwezig, toch een veertigtal man.

De eerste jaren werd er in de meimaand op maandag en donderdag een rozenhoedje gebeden. Maar het steeds drukker verkeer in de Oude Molenstraat en Maalderstraat joeg de Mariavereerders weg.

Janneke had in het kapelletje een elektrisch lampje gehangen, dat hij elke avond vanuit zijn keuken met een schakelaar kon aansteken.

Vandalen hebben ooit het glas stukgeslagen en het beeldje weggegooid. Nu heeft Herman Mertens er plexiglas voor gespannen. Ook de bloemen van het kapelletje moesten het geregeld ontgelden.

Als er nu herstellingen moeten uitgevoerd worden, want vandalen durven het deurtje wel eens forceren, dan wordt er Jos Gabriëls bij geroepen.

Rik Van Beylen en Josepha van Jos Mertens hebben de laatste jaren voor het onderhoud gezorgd.

Het was thans het weelderigst versierde kapelletje van Ginderbroek en omgeving. Witte en blauwe lintjes fladderen heel het jaar door rit-selend heen en weer.

Maar door allerlei vandenstreken heeft men het kapelletje van de boom genomen en in een hok opgeborgen. Jammer.

Het kapelletje van Fien Sjik, Ginderbroek

Fien Nuyts, beter bekend als Fien Sjik, was in 1934 getrouwd met Jef Verbruggen van Ginderbroek. Enkele jaren daarna kwamen ze inwonen in het ouderlijk huis van Jef. Aan die woning hing boven de deur van de gang een kapelletje.

1941 – De woning van Fien Sjik (Nuyts) met op de foto Jan, de broer van Jef, de vader Charel Verbruggen of de ‘Scherpe’ genoemd, moeder Mie Delaet, beter bekend als Mie Bös, en Maria, de dochter van Fien.

Bij de verbouwing van hun woning in 1943 zal Fien een nisje laten metselen in de voorgevel voor het Mariabeeld.

Als de meimaand naderde, was het Fien die het kapelletje schoonmaakte en wat bijschilderde. Maar toen ze al wat ouder werd, vroeg ze op een keer aan vrijgezel Cent Zwinnen van de verfwinkel, die veel liever aan de toog hing dan op de dansvloer stond, of hij het kapelletje niet in een fris kleedje wou steken.

‘En’, voegde ze er schalks aan toe, ‘misschien zal Ons-Lief-Vrouwke je wel aan een lief helpen.’

Bij Fien was dat ooit gelukt, want als jong meisje had ze ooit ongezien al haar centjes die in haar schort zaten, in het offerblok voor het beeldje van de heilige Maria gestoken. En met gunstig gevolg. Enkele maanden later hoorde Fien vertellen dat Cent 'verkeerde' met een Josefien. Ze glimlachte, want ze dacht toch even terug aan haar kapelletje.

Bij de verbouwing van de woning in 2004 door haar kleindochter Maria verdween het kapelletje.

Het kapelletje met de twee Lieve-Vrouw beeldjes, Nieuwstraat

Zolang men weet, heeft er een kapelletje gehangen aan de moeilijke en gevaarlijke bocht op de scheiding tussen de Nieuwstraat en de straat Ginderbroek. Het zou eerst gehangen hebben aan de wit gekalkte boerderij van Botermelk (Segers).

Men beweerde dat de kaarsjes in het kapelletje dag en nacht zouden gebrand hebben en dat er twee Mariabeelden in stonden.

Boven op het kapelletje was een ronde krans bevestigd. Jonge meisjes versierden die met papieren bloemen. Zij gingen in de buurt ook rond om een bijdrage te vragen voor de kaarsen en de versiering.

Nog voor de Tweede Wereldoorlog besloot de gemeente de woning van Segers te onteigenen om de straat te verbreden. Baas Van Gompel die er tegenover woonde, zei: 'Hang het kapelletje maar bij ons.' Het werd tegen een houten paal bevestigd (nu Nieuwstraat 58). Toen op een avond een auto uit de bocht vloog en het kapelletje werd geramd, verving men de houten door een betonnen paal.

Moll - Nieuwstraat

Links de witgekalkte boerderij van Botermelk (Segers) en
vooraan rechts het staakkapelletje bij Baas Van Gompel

Elektricien Stan De Motte op een zelfgebouwde 'Vliegende Hollander' met op de achtergrond het staakkapelletje, tegen de woning van Charel Van Gompel in de Nieuwstraat,

Toen Manu Jansen, die uit een muzikale familie kwam en achteraf bij de televisie werkte, de woning van Charel Van Gompel huurde, moest het kapelletje voor de woonst weg.

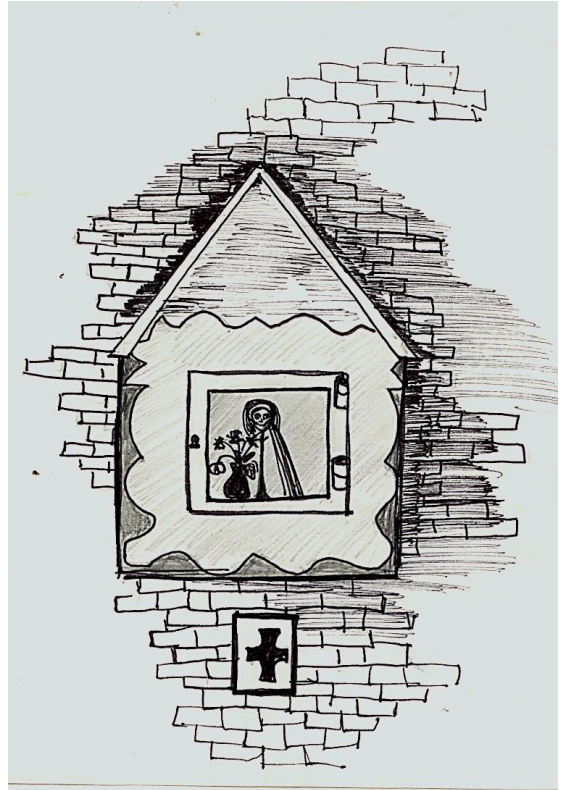
'Hang het maar op het Pleintje van Ginderbroek', zei hij.

Maar Anna Cools van 't Fakteurke vond dat erg, want: 'Dat kan toch niet. Ik heb al jaren het kapelletje opgekuist en versierd. Het moet in onze buurt blijven.'

Toen Anna dat vertelde aan barbier Gust Verwimp, die naast haar woonde, zei die: 'Hang het hier maar tussen onze twee woningen in. Wat kan een kapelletje tegen de gevel maken?'

Van dan af werd het 'echt' het kapelletje van Anna van 't Fakteurke. Ze stak elke avond een kaars van het lantaarntje aan, die tegen de morgen dan was opgebrand. Maar toen de gekleurde kaarsen in de mode kwamen, zat vanonder geen wiek meer in, met het gevolg dat er altijd een stompje in de lantaarn achterbleef. Daarbij kwam dat gekleurde kaarsen vlugger smolten en meer roet afgaven. Daardoor had

Anna er meer werk mee, want wekelijks moest Anna het glas van het raampje schoon schrobben door de roetaanslag. Wel knipten de kinderen uit de buurt bloemen uit servetten voor de meimaand.

Het kapelletje van de Nieuwstraat, getekend door Bjorn Smeets, toen hij 11 jaar was.

Op een avond in 1978 opende Anna het deurtje van het kapelletje en ze merkte meteen dat de twee Onze-Lieve-Vrouwebeeldjes verdwenen waren. Hoe oud ze waren, wist Anna niet, maar ze schatte ze toch minstens honderd jaar. De politie werd ingeschakeld, maar hun tussenkomst leverde niets op. Anna heeft uit Scherpenheuvel dan maar een nieuw Mariabeeldje meegebracht.

Toen in 1979 de wijk begon met een rozenhoedje te bidden bij enkele kapelletjes in de wijk, had Anna graag dat het ook bij haar gebeurde. Maar na twee jaar besloot ze te stoppen, want door het geraas en lawaai van de auto's, was het niet vol te houden.

Toen Anna naar Ezaart verhuisde, later Ten Hove verbleef en in 2010 overleed, stond het kapelletje er maar doods bij: zonder beeld en zonder een brandende kaars.

Anna Cools van 't Fakteurke ontstak iedere avond een kaars.

De kapelletjes van het Mariajaar

Het meest verspreid in Vlaanderen was ongetwijfeld het kleine gevelkapelletje, het 'Regnum-Mariae-kapelletje'.

Bovenaan bevond zich een metalen letter M (van Maria) met een kruisje erbovenop.

In het houten kapelletjes stond een wit-blauwe, plastieken of gipsen beeldje van Onze-Lieve-Vrouw.

Alles was begonnen toen de kerk van 1950 een Mariajaar had gemaakt. Die kleine gevelkapelletjes waren het werk van priester Fernand Mariën (1908-1978),

die de laatste jaren van zijn leven helemaal had gewijd aan het verspreiden van de beroemde gevelkapelletjes.

In 1952 startte hij met het apostolaat Belium Mariae. Tijdens de eerste vijf jaar trok hij met een tentoonstelling naar meer dan 60 steden en gemeenten. Ondertussen groeide het idee van een kapellenactie.

Men kon een Mariakapelletje gratis aanvragen als men bij de inschrijving een formulier ondertekenden met een viertal punten: *'Het gevelkapelletje moet aan het huis bevestigd worden. Elke avond bidt men in het huishouden een tientje van de Paternoster, men geeft een vrijwillige bijdrage bij ontvangst en men moet daadwerkelijk meebouwen aan de wereldvrede.'*

Heel de actie gebeurde door de parochiepriesters, die op een zondag er propaganda voor maakten.

De houten kapelletjes werden onder meer gebouwd in de schrijnwerkerij van Polle Debast in Lembeek, waar men beweerde dat ze er meer dan 120 000 getimmerd hebben.

In de loop van 1965 werden de houten kapelletjes vervangen door uit harde kunststof gegoten kapelletjes. Maar door de dood van de priester en de veranderde tijdsgeest eind 1970, stierf het apostolaat een stille dood. Men schat het aantal dat verspreid werd op 250 000.

Ondertussen zijn al die gevelkapelletjes verweerd door weer en wind en ziet men ze nog slechts hier of daar aan een oude boerderij.

32bis. Het Molse klooster uit de 17de eeuw. (A. Peten)